

cindibles de fer. Fins que va venir el moment en què els que governaven el Centre varen començar a esverar-se al trobar-se que els problemes creixien més de pressa que les seves activitats.

Per altra part, el Sindicat Mercantil que mantenia la pretensió de convertir-se en el representant únic dels Dependents de tota mena, i com a tal era admès en l'organització sindical de la C. N. T., cada dia posava més bastons a les rodes... i ara eren peticions justificades de millores en diversos sentits... o reclamacions fetes per un sector determinat... etc., fins arribar a declarar una vaga general de Dependents de Comerç que paralitzà sectors molt importants. El C.A.D.C.I. no podia fer altra cosa que seguir... i ací teniu una entitat de gairebé 18 mil afiliats, servint de remolc a un grupet (l'amic Pere Foix és l'únic que podria dir-nos quants eren realment; nosaltres sols sabem l'efecte que produïen), i sota la pressió forta i constant d'una gran massa de "treballadors", (ara ja no s'avergonyeixen de dir-se'n) que actuaven dintre mateix del Centre obligant a prendre determinades actituds que en certs moments comprometièn veritablement als dirigents. Fou aleshores que sorgeix la pugna, a voltes mesurada però a voltes lluita encesa entre els "joves" i els "vells", i un dia comença a circular un rumor: es diu que el Sindicat vol apoderar-se del Centre, mitjançant la maniobra de fer-hi ingressar com a socis actius a tots els seus afiliats, i des de dintre provocar una assemblea en la qual ells sortissin guanyadors. Això esvera a tots els socis "vells" que formen un sol bloc, tancant-se com les ostres; a tot diran que no... fins que arribà el mes d'octubre de 1923.

He dit que tots els "vells" formaren un sol bloc i això no es ben bé cert. Fórem alguns els que vàrem sentir-nos identificats amb els joves i amb les idees i propòsits que perseguïen, malgrat que llur majoria eren deu o dotze anys més joves.

Els dirigents, vells amics de tants anys amb els quals em lligava una fonda amistat i comunitat d'ideals, començaren a mirar-nos amb reserva; per això vaig tenir una forta sorpresa quan, un dia de 1922, la secció d'Organització i Treball, presidida per en Juliàcs, em nomenava el seu representant a la Cooperativa de Consum que, feia poc, s'havia constituït. Naturalment vaig acceptar la feina, i ací teniu el perquè, quan va venir el mes d'octubre de 1923, jo actuava com a Secretari de la Cooperativa.

Durant aquells anys i en l'aspecte polític, Catalunya es redreçava com mai. L'any 1919 comença amb aquella declaració cambioniana de "portem l'autonomia a la butxaca", feta sense altra garantia que unes promeses verbals dona-

des per polítics espanyols sempre mancats de paraula; molts parlaments, actituds desafiantes de la minoria regionalista a les Corts i res més. Noves eleccions, i el miting del teatre del Bosc amb aquella altra frase famosa: "República? Monarquia? Catalunya!", amb una gran abundor de garrotades per als qui sortíem del local després dels discursos... i a dinar! Agitació eixorca i estèril.

Estèril, però fins a cert punt. Perquè el poble vibrava, i les paraules promovièn actituds; mai com en aquells anys en què la sang vessada vilment tacava tots els racons de la terra, havien estat tan concerregudes les diades commemoratives de la Pàtria. En mig de l'agitació social i de la lluita ferotge entre germans, malgrat l'actuació criminal de governants com Martínez Anido i Arlegui, els nacionalistes catalans no tan sols mantinguèrem les nostres posicions sinó que les milloràrem; la joventut cada dia era més nostra, i en aquesta tasca de proselitisme, el C.A.D.C.I. complí la seva part. Ara ja de tant en tant ens hi tornàvem; havíem après de desempedrar els carrers i a les garrotades contestàvem amb adoquins... però ells tenien la força i de res no ens servia tenir la raó.

La secció de Propaganda era un rusc actiu, i el mateix s'organitzaven mítings patriòtics, que ballades de sardanes, o aplecs excursionistes com els del Pla de la Garga, de la Pobla de Claramunt o d'Olèrdola, on les senyeres amb l'estel solitari abundaven i eren homenatjades. Amb motiu de l'arribada de la bandera regalada pels catalans d'Amèrica; amb la creació de Galeuzca o pacte d'unió entre gallecs, bascos i catalans, actes en els quals tingué una part ben destacada el que ja era considerat per molts com el cabdill de Catalunya, Francesc Macià, el Centre ocupava sempre llocs d'honor; i en aquestes tasques, els vells i els joves, els aburgesats i els lluitadors abrindats, formàvem tots un sol bloc.

El desastre de l'exèrcit al Marroc (agost de 1921) i l'acord parlamentari d'obrir una ampla enquesta exhaustiva, afegí foc a les brases ja que tothom sa-

bia quins eren els que tenien la màxima culpabilitat i s'esperava que podrien exigir-se responsabilitats, almenys a uns quants. El que ningú no podia imaginar-se aleshores era la reacció que tindrien els culpables principals.

El dia 11 de setembre de 1923, quan la multitud enfervorida i en plena eufòria retia homenatge, com cada any, al peu del monument a Rafael Casanova (ara ja a la Ronda de Sant Pere), fou brutalment atacada per escamots de policia a peu i a cavall, garrots i sabre en mà, amb una brutalitat com fins llavors no s'havia vist enlloc del món. La gentada, inermes, fou escampada i perseguida pels carrers del voltant... i, cap a les tres de la tarda, al peu del monument hi restaven apilats, en munt informe, centenars de sabates de dona, capells de tota mena, i altres peces de vestir... en mig d'un escampall de gotes de sang catalana; la bandera que cobria el monument era esqueixada... com si tot allò fos un fervent homenatge al Conseller en Cap, caigut ferit en aquell mateix lloc en 1714.

Dos dies després, el dia 13, el Capità General de Catalunya, Miguel Primo de Rivera, es pronunciava contra el govern de Madrid, proclamant que els fets "separatistes" del dia 11 eren intollerables. Alfons XIII acceptava la revolta del seu General, el nomenava cap del Govern, i establia una Dictadura. Pocs dies després, mentre a Madrid es feia la pau política... tot el món s'assabentava que l'expedient Picasso sobre els fets d'Annual, el qual havia estat presentat un parell de setmanes abans a les Corts, i del qual se'n derivaven grans responsabilitats per a alts personatges —el Rei inclús— s'havia perdut... i mai més no n'ha sabut res ningú. Per vergonya de Catalunya, alguns catalans varen aplaudir el gest de Primo de Rivera, i aquella tràgica Dictadura començava amb fortes puntes de comèdia grotesca que, amb alguns afegitons, havia de durar fins el 14 d'Abril de 1931.

Joan Carreres i Palet

(Seguirà)

N O T Í C I E S

ELS DISSABTES A L'OBRA CULTURAL CATALANA. — La poesia de Josep Carner. Continuació de "La personalitat literària de Josep Carner" fou aquesta segona part celebrada el dia 14 de novembre davant d'un públic àvid i nombrós. El conferenciant, Pere Mas i Perera, abraçà tota l'obra poètica de l'autor dels "Fruits saborosos" de la qual donà una rescenció àmplia, minuciosa i cità judicis exegètics de molts crítics i els conceptes immillorables que mereix al propi conferenciant. De l'obra poètica global, Mas-Perera en destríà una dotzena de composicions que foren llegides,

prèviament acotacions del conferenciant, per la senyora Pura V. de Pedrol, i els senyors Pere Padrós, Francesc Pedrol i Jordi Arbonès. **Punts de vista sobre l'Art.** Aquest interessant tema fou el que desenvolupà l'escultora catalana Carme Raurich-Saba el dissabte 18 de novembre. La conferenciant va demostrar posseir grans coneixements generals de les arts plàstiques els quals foren exposats amb paraula fàcil i una dicció catalaníssima (de l'exposició que aquells dies feia de les seves obres en una Galeria cèntrica, en parlem a part en altre lloc d'aquest número). **Jordi Sarsanedas, poeta i nar-**

rador. D'aquest notabilíssim escriptor català, ens en parlà el dia 25 Jordi Arbonès, l'home més conegut ací de l'obra que realitzen les noves generacions intel·lectuals catalanes al nostre país. Féu l'elogi del poeta, de l'escriptor i de l'estilista de la qual ens en presentà una síntesi general. L'home i l'escriptor ens fou descrit amb traços apretats i es dolgué el conferenciant que Jordi Sarsanedas no es prodigui més. Finalment, l'auditori pogué escoltar la nítida paraula de Sarsanedas en cinta magnetofònica gravada a Barcelona en l'interviu que li féu Jordi Font per a l'Obra Cultural Catalana. **El País Valencià i Joan Fuster** constituí el tema de l'acte del dia 2 proppassat, tema actual de la integració de la nació catalana en plena llibertat de cadascun dels països que la integren. Jordi Arbonès ens donà l'esquema del País Valencià amb la figura egrègia de l'escriptor Joan Fuster, capdavanter del moviment emancipador que s'hi opera i del qual Raimon, el gran patriota i cantant, n'és element actiu de primer ordre. Aca-

bada la brillant dissertació d'Arbonès, poguérem sentir la veu de Joan Fuster gravada en cinta magnetofònica pel senyor Lluís Vidal, a Sueca, per a l'Obra Cultural Catalana. Un interviu llarg durant el qual Joan Fuster, en resposta a una pregunta, digué que la cultura catalana mai no havia assolit la importància que té ara i les possibilitats que l'actual renaixença promet.

L'acte de dia 9 fou d'homenatge a l'Orfeó Català de Barcelona. Jordi Solé va fer una rescenció dels antecedents de la seva fundació i la seva actuació fins als darrers anys del segle passat. Evocà autors i mestres que hi tingueren participació rellevant com Amadeu Vives, Nicolau, Alió, etc. i prometé per a un altre dia continuar-ne la història fins a l'època actual. Il·lustrà la dissertació amb gravacions de cançons populars i obres internacionals com la Novena Simfonia de Beethoven, una meravella d'execució del nostre Orfeó. Esperem per a una propera sessió la continuació fins als nostres dies de l'obra realitzada pel mestre i fundador Lluís Millet. I recordi el senyor Solé. "A sants i a minyons..."

UN JURISTA DE FAMA UNIVERSAL. — En el suplement diari de la prestigiosa publicació argentina "La Ley" (Jurisprudència, Doctrina, Bibliografia) del dia 23 de novembre, es publicà un extensíssim treball signat pel professor de la Facultat de Dret de la Universitat de Montevideo, doctor León Cortiñas Peláez, amb el títol: "Felipe de Solà Cañizares (1905-1965)" i el subtítol: "Docència Internacional del Derecho Comparado", que ocupa 9 grans pàgines i en el qual s'estudia l'obra realitzada en aquest sentit pel nostre eminent jurista del qual el doctor Cortiñas fa un elogi gran. Analitza l'actuació de Solà-Cañizares als millors centres científics europeus i en guanyà tota l'Amèrica llatina. És un estudi seriós i ben documentat que caldria que arribés al nostre país i que se'l tingué en consideració.

PER MOLTS ANYS! — Amb aquesta expressió popular catalana saludem avui Pau Casals, l'il·lustre exiliat. Aquest mes compleix 91 anys. N'hi desitgem molts més amb la salut i el tremp amb què el troba el nou aniversari de la seva naixen-

ça, per tal que pugui seguir la seva activitat artística i mantenir, inflexible, el seu gest de repudi al rgim d'oprobri amb què Franco infamà l'Estat espanyol i desfermà una campanya d'extermini de tot allò que dona personalitat a les diverses nacionalitats que en formen part. Salut a Pau Casals, i per molts anys!

ELS 75 DE FRANCO. — Un altre aniversari d'aquest mes, el del "caudillo". Mentre els catalans aclamem Pau Casals, gran artista i exemplar democrata, la joventut estudiantil espanyola i els obrers, en lluita contra el règim actual, munten una barricada el dia 4, a Madrid, damunt la qual posaren un gran cartell que deia: "Feliz cumpleaños Franco, asesino" (vegi's "La Prensa", "La Nación" i altres diaris del dia 5). I en la crònica dels desordres ocorreguts aquell mateix dia a la capital de l'Estat, es remarca que els estudiants cridaven: "Franco, no... llibertad". I, encara: "Democracia, sí; dictadura, no".

TAULA RODONA. — La Secció de Cultura del Casal de Catalunya va organitzar un acte de clausura del cicle realitzat aquest any, per al dia 21 de novembre. El tema fou: "Barcelona 1967, anada i tornada", un reportatge a Joan Prim que abraçava una panoràmica sobre aspectes econòmics, socials, polítics i culturals, tema tanmateix que havia d'interessar i reunir molta concurrència.

DE SAO PAULO (Brasil). — En el Centre Català continuen els divendres culturals. Darreçament hi ha hagut:

Projecció del film "El Cercle", filmat a New York pel català Andreu Sánchez, antic resident a São Paulo. A la projecció hi assistiren, a més dels socis del Centre, aficionats al cinema, membres de cine-clubs, els quals comentaren, a la fi, en una taula rodona, la qualitat de les imatges, la capacitat tècnica i el missatge, força surrealista del realitzador. És rar de trobar tantes qualitats reunides en l'obra d'un amateur.

Debat sobre la **Construcció de la Comunitat Europea**, amb gran nombre d'intervencions, totes elles molt animades.

Catalans del passat: Els almogàvers, per Jaume Castells i Lluèlles, foren dos actes importants celebrats darreçament.

Mestre Jou S. A.

Caixa Postal, 5682

Rua Martins Fontes 99, térreo

Teleg. "Mestrejou"

Tel. 33-3904

SÃO PAULO

(BRASIL)

Herbes Medicinals
TE "TON-KING"

Ceràmica industrial

VINS MESTREJOU

Livrarias Mestrejou, S.A.

Rua Augusta, 2813 - Tel. 804210

Rua 7 de Abril, 172 - Tel. 37-2723

SÃO PAULO

Trav. do Ouvidor, 14 A
Tel. 22-2574

RIO DE JANEIRO

LLIBRES

Representants i Distribuïdors
d'Editorials Estrangeres

La Camionera Mendocina

Càrregues - Paqueteria - Mudances

Servei d'Exprés diari amb camions

entre Mendoza i Buenos Aires i viceversa

MENDOZA - Necochea 494 Tel. 17299

- Dipòsit: Patricia Mendocinas 2839

Tel. 18793

BUENOS AIRES - Dipòsit: Morenc 2933 T.E. 97-6014